

## Απόστολος Πιερρής

### *Το Άγιον Είναι και ο Ρύπος του Γίγνεσθαι*

Ο άνθρωπος βρίσκεται σε ένα κόσμο αποτελώντας αναπόσπαστο μέρος του. Η ιδιαιτερότητα της ταυτότητάς του σε σχέση προς τον ιδιοχαρακτήρα των άλλων μερών του συνολικού συστήματος δεν αλλοιώνει την **συνέχεια της ύπαρξής** του με το περιβάλλον του, με τον κόσμο ολόκληρο και τα μέρη του. **Η συνέχεια συνεπάγεται μια γενική κοσμική ομοιότητα. Ζωή, δύναμη, δράση, επίδραση και ανάδραση είναι κοινοί χαρακτήρες της ύπαρξης. Η δύναμη συμπεριλαμβάνει ζωή και ενέργεια στην ταυτότητά της.** Και δύναμη έχει παν το οπωσδήποτε υπάρχον – δεν θα εγείρετο υπεράνω του μηδενός αν ήταν ολοσχερώς αδύναμο, θα ήταν αδύνατο (να είναι) αν ήταν αδύνατο (χωρίς δύναμη).

**Η δύναμη είναι η γέφυρα μεταξύ κρυφιότητας και φανέρωσης, μεταξύ ουσίας και ενέργειας, μεταξύ του απόλυτου και του σχετικού. Είναι η αόρατη αρχή της ενέργειας και η απτή απόδειξη οντότητας.**

*Λέγω δὴ τὸ καὶ ὁποιοῦν τινα κεκτημένον δύνανται εἶτ' εἰς τὸ ποιεῖν ἕτερον ὅτιοῦν πεφυκὸς εἶτ' εἰς τὸ παθεῖν καὶ σμικρότατον ὑπὸ τοῦ φανλοτάτου, καὶ εἰ μόνον εἰς ἅπαξ, πᾶν τοῦτο ὄντως εἶναι. τίθεμαι γὰρ ὅρον ὀρίζειν τὰ ὄντα οὐκ ἄλλο τι πλὴν δύναντις.*

Πλάτων, Σοφιστής, 247d-e

Σύνολα από άτομα κάθε είδους συχνά συμπεριφέρονται έτσι που να δείχνουν ότι αποτελούν συλλογικές οντότητες με ενιαία ενέργεια. Ομάδες πουλιών ή ψαριών κινούνται ταυτόχρονα κατά συνδυασμένο τρόπο ως ένα οργανικό ον. Κοπάδια ζώων, σμήνη εντόμων δρουν κατά ενότητα ανώτερης τάξης από την ατομικότητα του συγκεκριμένου. Οι αγέλες είναι πολλαπλασιαστές δύναμης πέρα από το άθροισμα των επί μέρους ισχύων. **Το άτομο κατέχεται από δύναμη που το υπερβαίνει. Η πραγματικότητα αυτής της δύναμης είναι αναμφισβήτητη, το ίδιο και η πλήρης ύπαρξη της πηγής της.**

Οι συσσωματώσεις αυτές δεν είναι μόνον ομοειδών όντων. **Αφού υφίσταται συνέχεια μεταξύ όλων των μερών του κόσμου, συνάφεια αισθάνεται ο άνθρωπος και με ετεροειδή όντα κατά περίπτωση.** Ένας νεαρός μπορεί να έχει τον ψυχισμό που συνάδει με ένα καλογυμνασμένο και ελαστικό σώμα, συμφωνία εκφραζόμενη με κίνηση και συμπεριφορά αιλουροειδούς. Η ταυτότητα της δύναμης του λιονταριού ή του πάνθηρα θα τον κατέχει. Ένα είδος μπορεί να είναι σύμβολο μιας δύναμης ωρισμένου, αναγνωρίσιμου, ταυτοποιήσιμου χαρακτήρα.

Δυνάμεις επιδεικνύονται στα φυτά όσο και στα ζώα. Δυνάμεις υπερβατικές έχει η γη και ο ουρανός και η θάλασσα, τα βουνά και τα ποτάμια, οι πηγές και η φωτιά. Η γονιμοποιός βροχή, και η καταστροφική θύελλα, η δαιμονική καταιγίδα και ο φονικός κεραυνός, η θάλασσα που λυσσομανά ή γαληνεύει, ο άνεμος που αναψύχει ή ξεριζώνει, ο πυρετός των κυνικών καυμάτων και η παγωνιά του χειμώνα – **όλη η φύση είναι μεστή δυνάμεων μέσα στις οποίες ο ατομικός άνθρωπος θα διαγράψει την πορεία του, φορέας ο ίδιος πανίσχυρων δυνάμεων που τον υπερβαίνουν ενώ εκδηλώνονται ακαταμάχητες μέσα του και γύρω του.**

**Το ότι το κάθε τι και ο άνθρωπος ανάμεσά τους είναι αναγκαστικοί φορείς, είναι υπό την κατοχή, υπερβατικών δυνάμεων μέσα σε ένα ενοποιημένο δυναμικό πεδίο, αυτό συνιστά την ιερή διάσταση της ύπαρξης.** Αυτό το ίδιο αποτελεί και την έσχατη θεμελίωση του θρησκευτικού πολυθεϊσμού, της Πλατωνικής θεωρίας των ιδεών και της Αριστοτελικής φιλοσοφίας της μορφής και της εντελέχειας, καθώς και της κοινής αντίληψης της ψυχής και της φιλοσοφικής του νου και του πνεύματος.

Από το ιερό προέρχεται το θείο όταν συγκεκριμενοποιηθεί σε οντότητα.

Δυνάμεις και δυναμούμενα συνανήκουν στο ίδιο πεδίο κοινότητας. Το ιερό είναι ακριβώς θεμελιώδης διάσταση στις δομές της ύπαρξης. Αλλά αρχικά η συναλληλία αυτή εντυπώνεται ως συμπαρουσία σαν την συνύπαρξη των ενεργούμενων συγκεκριμένων ατόμων μεταξύ τους. Το τοτέμ είναι μέσα στο γίγνεσθαι όπως και οι ατομικοί συνεργοί υπό το αυτό τοτέμ. Την συμπύκνωση της ιερότητας σε θεότητα την αντιμετωπίζει τότε ο άνθρωπος σαν ένα ισχυρότατο συνάνθρωπο.

Όμως το Ιερό γεννά σε δεύτερη βαθμίδα θαυμασμό, φόβο, δέος και σεβασμό. Και η αρμονική δέση αυτών των τεσσάρων παραμέτρων αποτελεί το Άγιο (άζομαι).

Αλλά σε ένα οργανικό όλο, σε ένα σύστημα συνέχειας όπως είναι το κοσμικό σύμπαν, το πεδίο διαλαμβάνει σχέσεις συμπάθειας και αντιπάθειας, διαρθρώνεται κατά πόλους ισχυρής αντιπάθειας όπως και ισχυρής συμπάθειας. Δίπλα λοιπόν σε τοτεμικές συνάψεις αναφύονται οξύτατες εστίες απόκρουσης, ταμπού.

\*\*\*

Ο Ελληνισμός εισήγαγε στην έγχρονη ύπαρξη, στο γίγνεσθαι των φαινομένων εν χρόνω, τον άξονα της άχρονης αιωνιότητας αντί της φαντασίωσης της άπειρης διάρκειας. Η αιωνιότητα, αν και παρούσα στον χρόνο αφού αυτή τον συνιστά συγκαταβαίνουσα στην κίνηση του ακίνητου, είναι απύσχα από τις διαδικασίες του γίγνεσθαι στον χρόνο. Ιδιαίτατα είναι απύσχα από τον μηχανισμό της επανάληψης κατά τον Νόμο της Περιοδικότητας, τον νόμο κυριαρχίας του Χρόνου πάνω στην ύπαρξη που αναζητά την λύτρωση από το γίγνεσθαι και την ταύτιση στο Είναι δια της ενίδρυσης στον άξονα της αιωνιότητας. Το σωτήριο επόμενος της ύπαρξης από τα δεσμά του Χρόνου, συνίσταται στην απαξίωση της περιοδικότητας, του κύκλου

γέννησης και θανάτου, απαξίωση που εις άκρον καθίσταται παντελής άρνηση.

κύκλου δ' ἐξέπταν βαρυπενθέος ἀργαλέοιο

(G. Pugliese Caratelli, *Les Lamelles d' Or Orphiques*, II B 1.5)

διακηρύσσει στο κατάγραφο χρυσό έλασμα κρατούμενο επί του στήθους ο σεσωσμένος Ορφικός νεκρός.

[Cf. Ευριπίδης, *Κρήτες*, Fr. 472 TrGrFr vol. V.1 pp. 505-7. Ειδικά:

πάλλευκα δ' ἔχων εἵματα φεύγω

γένεσίν τε βροτῶν καὶ νεκροθήκας

οὐ χριμπτόμενος....

(vv. 16-18). ].

Και σε αυτά τα κατ' εξοχήν Μυστήρια της Χθόνιας γονιμότητας, στα Ελευσίνια, υπό την Ορφική αναμόρφωσή τους, η έσχατη αποκαλυπτική επιφάνεια γίνεται από τον Ιερο-φάντη σε προσωρινή κατάσταση απαρσένωσης:

... Ἀθηναῖοι μυοῦντες Ἐλευσίνια καὶ ἐπιδεικνύντες τοῖς ἐποπτεύουσι τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν καὶ τελειότατον ἐποπτικὸν ἐκεῖ μυστήριον ἐν σιωπῇ, τεθερισμένον στάχυν. ... καθάπερ αὐτὸς ὁ **ἱεροφάντης**, οὐκ ἀποκεκομμένος μὲν, ὡς ὁ Ἄττις, εὐνουχισμένος δὲ διὰ κωνείου καὶ πᾶσαν ἀπηρτημένος τὴν σαρκικὴν γένεσιν, νυκτὸς ἐν Ἐλευσῖνι ὑπὸ πολλῶ πυρὶ τελῶν τὰ μεγάλα καὶ ἄρρητα μυστήρια βοᾷ καὶ κέκραγε λέγων: “ἱερὸν ἔτεκε πότνια κοῦρον Βριμῶ Βριμόν”, τουτέστιν ἰσχυρὰ ἰσχυρόν. πότνια δὲ ἐστι, φησίν, ἡ γένεσις ἡ πνευματικὴ ...

Ἰππόλυτος, Ἐλεγχος κατὰ πασῶν Αἱρέσεων, E 8, 39-40 = Eleusi C18, E20, *Le Religioni di Misteri*, vol. I p. 92 = Eleusinia B8 Colli.

[Cf. Ιουλιανός, *Λόγος εις Μητέρα Θεών*, 13 (173C)

Εκτενώς αναλύεται το φαινόμενο στις μελέτες μου για τα Μυστήρια στο Apostolos L. Pierris, *The Emergence of Reason from the Spirit of Mystery*, Vol. I, *Religion and Mystery*, Part Two, *The Logic of Mystery*, APPHTA IEPA, An

*Inquiry into the Sacred Symbolism of Ancient Greek Mysteries, Ch. 7 Baubo and Iacchus, Ch. 8 Ζεύς, Ζαγρεύς, 'Αιδωνεύς].*

**Γέννηση και θάνατος γενικά είναι μιάσματα για το θείον στον Ελληνισμό.**

[Οι Αθηναίοι καθαίρουν το ιερό νησί του Απόλλωνα μεταφέροντας τις ταφές εκτός, και απαγορεύοντας γέννες στην Δήλο. Θουκυδίδης III, 104, 1-2. – Οι ίδιες απαγορεύσεις ισχύουν στο ιερό τέμενος της Επιδαύρου: Παυσανίας, II 27, 1; 6.].

**Μίασμα είναι και η γενετήσια πράξη, από όλους τους λαούς μόνο για τους Αιγυπτίους και τους Έλληνες.** Όχι μόνο δεν επιτρέπεται σε ιερά, αλλά και πρέπει να λουστείς για να μπορείς να εισέλθεις εις ιερό χώρο μετά από μείξη με γυναίκα:

*καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ εἰσιέναι οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων μίσγονται ἐν ἱροῖσι καὶ ἀπὸ γυναικῶν [ἀνιστάμενοι] ἄλονται ἐσέρχονται ἐς ἱρόν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατὰ περ τὰ ἄλλα κτήνεα.*

Ηρόδοτος II 64

[Cf. τον ιερό νόμο στην Κυρήνη κατά χρησμό του Απόλλωνος περί καθαρμών και αγνειών και ικεσιών, Fr. Sokolowski, *Lois sacrées des cites grecques*, Supplément, No. 115.11-15.

Στυγερός ο τόκος και η μίξις, Παρμενίδης, DK28 B12.4-6. Η Αφροδίτη είναι η αυτή προς την Περσεφόνη, - ατραπός φρικτή, πηλώδης, βυθισμένη οδηγεί στο ιμερόεν άλσος της πολυτιμότης Αφροδίτης, DK28 B20 – είναι γνήσιο το απόσπασμα, από τον Ιππόλυτο, *Ελεγχος*.

Διόνυσος και Αΐδης είναι ένας και ο αυτός, Ηράκλειτος, DK22 B15.

**Την διπλή ταυτότητα Διονύσου-Αΐδη, Αφροδίτης-Περσεφόνης συμβολίζουν τα αποκαλυπτικά πρωιμότερα Λακωνικά ανάγλυφα της κάτω ανακτορείας. Νεαρώδης προτείνων Διονυσιακό κάνθαρο παρισταμένου ορθού τεραστίου όφεως ο Αΐδης, αίρουμε εις ανακαλυπτήρια γαμήλια τον πέπλο της η βασίλισσα κρατούσα ροιά. Το καλύτερο ανάγλυφο της ομάδας, από τα Χρύσαφα ευρίσκεται στο**

Βερολίνο, C. Bluemel, *Die archaisch Griechischen Skulpturen der staatlichen Museen zu Berlin*, No. 16, Abb. 42-44.].

**Ο μέγας Αμυκλαίος Απόλλων, ο πρωθήβης του δυναμερού κάλλους, ελατρεύετο ως Παρθένος, αμέτοχος της γενετήσιας μείξης.**

[ΗΣΥΧΙΟΣ s.v. κουρίδιον. παρθένιον. καὶ τὸν ἐκ παρθενίας ἄνδρα. Λάκωνες δὲ Κουρίδιον καλοῦσι <τὸν> παρ' αὐτοῖς τετράχειρον Ἀπόλλωνα.]

**Το θείο επίθετο «Φοῖβος» σημαίνει τον καθαρό, λαμπρό, αγνό, αμίαντο.**

[ΗΣΥΧΙΟΣ s.v. Φοῖβος. Cf. s. vv. φοιβάναι, φοιβᾶσθαι, φοιβήτρια, φοῖβοι. V. s. v. ἀφοίβαντον. ἀνακάθαρτον. Αἰσχύλος Νεανίσκοις. (Fr. 148 Radt. Δεν χρειάζεται διόρθωση σε “ἀκάθαρτον”, είναι από το ἀνακαθαίρω. Αντιθέτως το χειρογραφικό “ἀφοίβατον” μάλλον υποδηλώνει το “ἀφοίβαντον”).

*οὐ προστρόπαιον οὐδ' ἀφοίβαντον χέρα*

*Αἰσχύλος, Ευμενίδες, 237*

όπου γλώσσα εξηγεί “ἀκάθαρτον”.

Και πάλιν:

*... ἡλίου φοίβη φλογί*

*Αἰσχύλος, Προμηθεύς Δεσμώτης, 22*

με την αγνή και αμόλυντο φλόγα του ηλίου.

Ο Βακχυλίδης (*Επίνικοι*, XII 138-140) τραγουδά την ιερή χαρά των Τρώων που ο Αχιλλεύς μηνίων αποσύρθηκε από τις μάχες:

*θεοῖσιν ἄντειναν χέρας,*

*φοιβὰν ἐσιδόντες ὕπαι*

*χειμῶνος αἶγλαν*

Ο Απολλώνιος Σοφιστής (*Λεξικόν κατὰ Στοιχείον της τε Ιλιάδος και Οδυσσείας*, s.v. Φοῖβος) προτιμά την εξήγηση: Φοῖβος ... ὁ καθαρὸς καὶ ἀμίαντος. φοῖβον δὲ κατὰ γλῶτταν τὸ καθαρὸν, ὡς καὶ Ἡλιόδωρος

*φοῖβον ὕδωρ ἐπάγων κέρασ' Ὠκεανοῖο ροῇσι*

(Ο Villoison πρότεινε ανυποστηρίκτως την διόρθωση Ἡσίοδος ἀντί Ἡλιόδωρος (Fr. 363\* Merkelbach – West). Αλλά απλά ο Ηλιόδωρος φέρει εις δήλωση της ερμηνείας ρήση επικού ποιητού).

Cf. Σχόλια εις Απολλώνιο Ρόδιο, *Αργοναυτικά*, Β 301-2; Σχόλια Β εις *Ιλιάδα* Α 43, 72; Σούδα s.v. φοῖβος; *Ετυμολογικόν Μέγα* 796.54; *Ετυμολογικόν Gudianum* 555, 21, 42 Sturz; Φώτιος, *Λεξικόν*, s.v.].

**Αγνίτας** ελατρεύετο στην Σπάρτη ο **Ασκληπιός**, αγνός εξαγνίζων ἐξ Αγνού. (Παυσανίας, III 14, 7).

**Φοῖβος ἀκερσεκόμης** (Ἡσίοδος Fr. 60.3; 171.8 Merkelbach – West), ο μακρυμάλλης πάναγνος ἀπό τους ρύπους της γένεσης, ἀμίαντος γενετησίων μείξεων, ο φοβερός πρωθήβης του ἀπαστράπτοντος κάλλους εις Αἰῶνα.

[Για την φοβερή διάσταση του φοιβάζειν, παραβλητέα τα του Σπαρτιατικού Φοιβαίου, στην Θεράπνη παρὰ την ἐκβολή της Τίαςας στον Ευρώτα, Παυσανίας III 14, 9; 20,2. Για την τοποθεσία v. Ἡρόδοτος VI, 61, 3. Cf. Livius XXXIV, 38].

Ο Απόλλων συνεγείρει δι' Ἔρωτος μακρόθεν, ὡς «τελικό», ὄχι ποιητικό αἴτιον. Ο Ἔρως του καλοῦ ἀντικαθιστά τόσο την Γονιμοποιό ορμή γέννησης ὅσο και την δημιουργική Τέχνη ἀποτελέσματος ὡς κοσμογονική και διεγερτήρια δύναμη στο σύμπαν και στην ἀνθρώπινη ὑπαρξη. Ο Απόλλων εἶναι παρών και στην ἀπουσία του. Ἐκατος, και Ἐκάεργος και Ἐκατηβόλος δρα ἀδραστή με τον συνεπαρμό που προκαλεῖ το υπερτελές κάλλος του. Πνέει την ἐρωτική πνοή του κάλλους του και συνταράζει συνθέμελα τον «Κόσμο» που διατάσσεται εις κάλλος τάξης ἀπό τον ἔρωτα πρὸς αὐτόν.

Ο ἄξων της αἰωνιότητος εἶναι μέσα στον χρόνο ἀλλά βγαίνει ἐκτός, ἀπὸ το σχετικό στο ἀπόλυτο, ἀπὸ το γίγνεσθαι στο εἶναι. Εἶναι ἐκτός και εἰσέρχεται στον χρόνο ὡς εις τα ἴδια, ἀφού προβολή της Αἰωνιότητος εἶναι ἡ στιγμή και «κινητή εἰκὼν της αἰωνιότητος» (Πλάτων) εἶναι ο χρόνος.

Αυτός ο άξων της αιωνιότητας κάνει τα φαινόμενα να είναι φαίνεσθαι του Είναι, προβολή του Απόλυτου στην Κοσμική ύπαρξη.

Οι προνομιούχες καταστάσεις του φαίνεσθαι όπου το Είναι αποκαλύπτεται απολύτως στην κρυφιότητά του, είναι οι διατρανώσεις Κάλλους. Το Κάλλος είναι πλήρως φυσική τελειότητα και συνάμα υπερβατική ενέργεια του Απόλυτου, είναι η οριακή επιφάνεια όπου συναντώνται ταυτιζόμενα η άνθιση της κοσμικής ύπαρξης και η φανέρωση του Απόλυτου Είναι.

Συναντώνται επίσης και συμπίπτουν πολιτισμικά σε αυτήν την επιφάνεια ο Απολλώνιος ανθός του Κόσμου με τις άκτιστες ενέργειες του Θεού.

Από την χαρά της ύπαρξης κατά το «Τέλος» του όντος (Αρχαϊκό) στην υπέρτατη τελειότητα του όντος κατά το νόημα της Μοίρας (Κλασσικό), από αυτό στην κόπωση του γιγνόμενου τέλειου μα ουδέποτε όντος (Ελληνιστικό, Ρωμαϊκής εποχής), και μετά στην πιστευόμενη ένδοξη συγκατάβαση του Απόλυτου μέχρι του έσχατου πάθους της ύπαρξης στον λαβύρινθο του Χρόνου (πρώτη φάση Ελληνικού Χριστιανισμού), από εδώ δε στον αδραμάτιστο Ησυχασμό του κεκινημένου εντός του γίγνεσθαι του χρόνου δια φυσικής και υπερβατικής τελειότητας (δεύτερη φάση Βυζαντινής Ορθοδοξίας) – διήκει μια συνέχεια.

\*\*\*

[Αυτήν την Πέμπτη θα επεξεργαστούμε την αντίληψη της γένεσης στον κύκλο μείξης – γέννησης – θανάτου ως μιάσματος, δηλαδή θα μελετήσουμε την διάσταση της αγνείας από της γενετήσιας μείξης στην κλασσική θρησκευτικότητα και στην Ορθοδοξία. Θα επεισάγουμε επίσης την Ευρωπαϊκή πρόσληψη του βιώματος αυτού, διαπιστώνοντας και εξηγώντας άλλο ένα σχίσμα εκεί μεταξύ της Ρωμαϊκής και της Προτεσταντικής εκδοχής].

31 Ιανουαρίου 2018